

Stockholm den 18 mars 2020

Till kulturminister Amanda Lind och arbetsmarknadsminister Eva Nordmark

KLYS FÖRSLAG TILL KRISPAKET FÖR KULTUREN

Mot bakgrund av den beskrivning av läget för yrkesverksamma kulturskapare inom olika konstområden p g a Coronaviruset som KLYS har sammanställt, föreslår vi att regeringen vidtar följande åtgärder för att avhjälpa de negativa konsekvenserna för dessa yrkesgrupper med anledning av nuvarande kris, för att se till att kulturskaparkåren kan övervintra och även förhoppningsvis bidra till viktiga samhällsfunktioner under en svår tid.

Det absolut mest prioriterade på kort sikt är att snabbt kompensera yrkesverksamma kulturskapare för det stora inkomstbortfall som de nu drabbas av p g a alla avbokningar och inställda jobb. Om det inte sker kommer många av dessa personer att hamna i akut behov av försörjningsstöd - vilket belastar samhället både ekonomiskt och administrativt.

PRIORITERADE ÅTGÄRDER INOM RAMEN FÖR KULTURPOLITIKEN

- Anslå krismedel till Konstnärsnämnden och Författarfonden så att frilansande kulturskapare inom alla konstområden (som inte har tillgång till a-kassa) kan ansöka om bidrag/stöd, dels som kompensation för inkomstbortfall p g a *avbokningar /inställda uppdrag*, dels för *uteblivna kommande uppdrag* p g a Coronakrisen, under en övergångsperiod. Detta som en motsvarighet till a-kassa för frilansande kulturskapare.

Konstnärsnämnden och Författarfonden, som har god erfarenhet och kompetens att hantera ansökningar från enskilda kulturskapare, bör skyndsamt få tydliga riktlinjer om hur ansökningar för dessa ändamål ska prövas. Det bör införas återkommande ansökningsfrister medan Coronakrisen pågår. Tilläggas ska att dessa myndigheters tillgång till register, erfarenhet av att bedöma ansökande inom sina respektive områden och fungerande utbetalningssystem innebär att startsträckan för att få igång bidragsgivning kan bli kort. Viktigt att information om detta stöd når ut brett till yrkesverksamma kulturskapare i hela landet.

- Anslå krismedel till kulturinstitutioner med publik verksamhet och arrangörer av kulturevenemang samt fria grupper inom samtliga konstområden i syfte att de ska kunna hålla avtal och betala ut arvoden, ersättningar och löner till medverkande kulturskapare, men också för att täcka andra kostnader som uppstår till följd av Coronakrisen, för att inte den kulturella infrastrukturen ska slås ut i landet.

- Anslå också extra medel för att förstärka centrubildningarna som idag representerar 11 000 frilansare inom alla konstområden. Centrubildningarna kan då ställa om sin förmedlingsverksamhet till rådgivning till enskilda kulturskapare och arrangörer samt ge råd om och utveckla digitala arbetsätt och därmed så fort som möjligt erbjuda skolor och andra i samhället tillgång till kultur under de närmaste månaderna. Inte minst för skolan som nu avbokar alla sådana aktiviteter kan detta få stort värde.
- Ge även kulturskapares yrkesorganisationer som redan besitter kompetens inom juridik och ekonomi, möjlighet att söka medel för att kunna erbjuda utvidgad rådgivning och information till enskilda kulturskapare och arrangörer inom berört konstområde. Dessa organisationer belastas nu hårt för att svara på kulturskapares frågor och oro och behöver extra resurser för att stötta dem och sköta löpande kommunikation.
- Se över möjligheten till lättnader i hyreskostnader för offentligt ägda lokaler inom kulturområdet

PRIORITERADE ÅTGÄRDER INOM RAMEN FÖR ARBETSMARKNADSPOLITIKEN

- Skapa möjligheter i arbetslöshetsförsäkringen för frilansande löntagare och företagare i olika former att få tillgång till a-kassa i större utsträckning under Coronakrisen. T ex behöver det s k arbetsvillkoret ses över för att fånga upp fler.

Inför omedelbart en utökad möjlighet att lägga en enskild firma vilande så att det går att få a-kassa enkelt och utan några långsiktiga konsekvenser för verksamheten i firman. I dagsläget får man bara lägga företaget vilande en gång för att få tillgång till a-kassa. Vi föreslår att man under Coronakrisen ska kunna göra det ytterligare en gång (eller flera gånger), under en period om max ett år.

Kulturskapare ska inte behöva avveckla sin verksamhet och sälja utrustning och lokaler för att kvalificera sig till a-kassa under den här perioden. Vi menar att man under den "vilande tiden" ska ha möjlighet att vårda sitt företag i form av kundkontakter, marknadsföring, uppdatering av hemsida osv. Detta i syfte att inte bromsa upp företaget utan snarare kunna ha en möjlighet att komma tillbaka.

Jfr också Norge som med anledning av Coronakrisen infört en modell för egenföretagare, där enskilda näringsidkare kan få tillgång till arbetslöshetsersättning när de stått utan arbete i 17 dagar med 80 % av historiskt SGI (genomsnittet av inkomsterna de 3 senaste åren).

- Slop eller korta ned kvalifikations- och anslutningstiden för nya medlemmar i A-kassan så att frilansande löntagare och egenföretagare kan få arbetslöshetsförsäkring utbetald direkt eller så snart som möjligt, ungefär på det sätt som gjordes under finanskrisen 2009, då man dubblade månaderna för anslutning. Nu behöver dock en anslutning gå i ännu snabbare takt.

- Låt egenföretagare (enskilda näringsidkare samt enmans- och fåmansaktiebolag) permittera sig själva, på så sätt att de kan jobba deltid i sitt företag, och få statligt stöd för att täcka upp inkomstbortfall motsvarande det förslag till korttids-permittering som regeringen beslutat om för företag som behöver permittera sina anställda.

Ex. Om man får jobba med sitt företag 20% av en heltid, kan man upprätthålla företaget i form av kontakter med kunder, administration, ta enstaka jobb för att kunna täcka de fasta kostnaderna i ett företag (t ex lokalhyra, leasing för dator och utrustning, försäkringar osv). När uppdragen sen kommer tillbaka är det inte ett stort steg att jobba sig tillbaka till 100% heltid i företaget. Förslagsvis ska denna möjlighet ges upptill ett år efter en stor kris, liknande den vi ser idag där uppdragen helt försvunnit och ser ut att bokas av, och där det inte bokas några nya under flera månaders period. Möjligheten till deltidspemitteringen upp till 80% bör gälla under hela 2020.

Jfr Norge där den som är anställd i sitt eget aktiebolag, som huvudregel har rätt till ”dagpeng” om permitteringsgraden är 80% eller mindre. Även om permitteringsgraden är 100% kan man i vissa fall, mot bakgrund av de extraordinära omständigheterna som råder i dagsläget, få ersättning.

- Eftersom kulturskapare många gånger är organiserade i fåmans-AB, handelsbolag, kommanditbolag och ekonomiska föreningar, är det viktigt att olika stödåtgärder inte begränsas till enskild firma och enmans-AB, utan att även andra typer av verksamhetsformer ska kunna ha tillgång till motsvarande a-kassa, samtidigt som de underhåller sitt bolag.

ÖVRIGA VIKTIGA ÅTGÄRDER

- Förstärk resurser inom filmområdet för att avhjälpa negativa effekter av inställda produktioner och visningar. Detta gäller inte minst till filmfestivaler och oberoende biografer. Anslå medel till Filminstitutet och till regionala filmstöd för att de inom fungerande system, under en period ska kunna dela ut fler projektstöd till mindre bolag och produktioner.
- Förstärk mediestödet. Många medieföretag drabbas hårt och snabbt av minskade annonsintäkter och andra intäktsbortfall på grund av den ekonomiska krisen, samtidigt som behovet av kvalitativ nyhetsförmedling är större än någonsin. Mediastödet behöver tillfälligt förstärkas för att medierna ska kunna fullfölja sitt demokratiska uppdrag.
- Ge de bidragsgivande myndigheterna på kulturområdet extra medel och större flexibilitet i sin bidragsgivning, så att de kan agera skyndsamt och göra kompletteringar, omfördelningar och anpassningar av bidragen. Beviljade bidrag ska t ex kunna användas vid senare tillfälle och inte behöva betalas tillbaka om projektet inte kan genomföras under den i ansökan stipulerade tiden.

- Stärk kultursamverkansmodellen med inriktningen att skydda kulturlivet i landets alla regioner mot Coronakrisens effekter. Regioner och kommuner måste också själva göra satsningar regionalt och kommunalt för att skydda det professionella kulturlivet i olika delar av landet.
- Trycket på Teater-, Dans- och Musikallianserna kommer att öka med anledning av inställda föreställningar och konserter. Det innebär att Alliansernas budgetar kommer att bli mer ansträngda och ytterligare medel kan behöva skjutas till för dessa verksamheter.
- Ge yrkesverksamma kulturskapare som ofta har långa utbildningar och höga studielån möjlighet att skjuta upp betalningen av studielån till CSN, utan att behöva betala ränta, förslagsvis ett halvår eller ett år.

ÅTGÄRDER PÅ LÄNGRE SIKT

Coronakrisen har satt ljuset på hur sköra kulturskapares villkor är generellt och hur akut det är med kraftfulla reformer inom konstnärspolitiken även på lång sikt. KLYS anser därför att regeringen måste gå vidare med offensiva konstnärspolitiska åtgärder mot bakgrund av SOU 2018:223 Konstnär – oavsett villkor, genom att:

- Satsa på konstnärspolitiska åtgärder i enlighet med KLYS prioriteringar.
- Skapa en bättre social trygghet för frilansande kulturskapare i enlighet med KLYS prioriteringar angående beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI), a-kassa och pensioner
- Genomför EU:s upphovsrättsdirektiv på ett effektivt sätt så att kulturskapare ges en bättre avtalsställning och skäliga villkor i form av lämpliga ersättningar, i enlighet med KLYS prioriteringar (arbete pågår inom justitiedepartementet)

För KLYS

Marika B Lagercrantz
Ordförande KLYS

Ulrica Källén
Verksamhetsledare KLYS